

**Keskkonnaministri määruse „Keskkonnaministri 6. mai 2002. a määruse nr 30
„Proovivõtumeetodid“ muutmise“ eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus ja eelnõu koostamise eesmärk

Keskkonnaministri 6. mai 2002. a määrusega nr 30 „Proovivõtumeetodid” (edaspidi *määrus*) on kehtestatud tehnilised nõuded veeproovivõtjatele veeproovi või setteproovi võtmiseks. Kui proovivõtja ei ole veeseaduse (edaspidi *VeeS*) § 12¹ lõikes 2⁴ nimetatud akrediteeritud katselabor, peab proovivõtja olema VeeSi § 12² lõike 1 kohaselt atesteeritud proovivõtu vastavas valdkonnas, kui see valdkond kuulub sama paragrahvi lõike 4 alusel atesteerimisele. Proovivõtja peab kasutama veeuringu eesmärgiga sobivaid mõõte- ja proovivõtuvahendeid, mille taatluskohustus on täidetud või mis on jälgitavalt kalibreeritud, või sertifitseeritud etalonaineid ja järgima asjakohast mõõtemetoodikat. Valdkonnas, milles proovivõtjaid ei atesteerita, peab proovivõtja järgima proovivõtmisel asjaomast proovivõtuvaldkonda käsitlevat standardit ja tagama, et saadud tulemuste jälgitavus on tõendatud. Proovivõtjaid atesteeritakse keskkonnaministri 11.01.2002 määruse nr 3 „Atesteerimisele kuuluvad proovivõtuvaldkonnad, proovivõtjale esitatavad nõuded, proovivõtja atesteerimise kord, atesteerimistunnistuse vorm ning proovivõtja atesteerimiskomisjoni töökord“ § 1 lõike 2 kohaselt reoveesette, merevee, pinnavee, põhjavee ning heit- ja reovee valdkondades. Esimest korda atesteerimist taotleb isik peab olema läbinud vähemalt 20-tunnise veeproovivõtjate väljaõppe ning korduva atesteerimise taotlemisel vähemalt viietunnise väljaõppe. Nimetatud väljaõpete programm ja ka atesteerimistest põhinevad määruses sätestatud tehnilistel nõuetel. Määrusega on kehtestatud proovivõtmise tehnilised nõuded veeproovivõtjale.

Määruse muutmise tingis vajadus ajakohastada tehnilised nõuded veeproovide võtmise uuendatud standarditega ning viia praktikas probleemsed sätted vastavusse tegelikkusega. Näiteks standardi ISO 5667-14 kohaselt peab proovivõtukohas olema täpselt fikseeritud. Selline nõue kehtivas määruses puudub. Sama standardi kohaselt peavad proovivõtukohas mõõdetavate näitajate jaoks kasutatavad proovivõtuvahendid olema regulaarselt kalibreeritud. Asjakohane täiendus on lisatud eelnõukohasesse määrusesse. Standardi ISO 5667-6 alusel muudetakse proovi transportimise nõuetes proovi temperatuuri nõuet. Kui kehtiva määruse kohaselt peab transportimisel säilima proovi temperatuur vahemikus 2–5 °C, siis standardi ISO 5667-6 muudatuste kohaselt peab proovi transportimisel olema proov temperatuuril 5 +/-3 °C. Täpsustatud on ka proovivõtmise sügavust proovivõtmisel pinnaveest. Proovivõtmise sügavus pinnaveest peab olema 30 cm, kuid kehtiva määruse kohaselt on selleks 25 cm. Praktikas on probleeme põhjustanud ka määruse § 8 lõige 1, mille kohaselt on määruse lisaga proovivõtjale kehtestatud kohustuslik proovivõtu protokoll (edaspidi *protokoll*) vorm. Protokollis sisu sõltub võetava proovi liigist, mistõttu selle ühtne kohustuslik vorm proovi võtmisel eri liiki veest ei ole põhjendatud. Näiteks reoveesetest proovi võtmisel erineb protokollis märgitav informatsioon pinna- või põhjaveest proovi võtmise korral märgitavatest andmetest. Protokollis sisu sõltub ka proovivõtu eesmärgist – sellest, kas prooviga soovitakse hinnata veekogu vee kvaliteeti või hoopis tuvastada reostust, näiteks identifitseerida naftasaadusi vees. Seega muudetakse kehtiva määruse mitut sätet praktikast tingitud vajaduste tõttu.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Keskkonnaministeeriumi veosakonna nõunik Raili Kärmas (tel 626 2858, raili.karmas@envir.ee). Õigusekspertiisi tegi Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist Elina Lehestik (elina.lehestik@envir.ee). Eelnõu keeleteimetaja oli õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (tel 626 2953, aili.sandre@envir.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb ühest paragrahvist ja 47 punktist.

Eelnõu § 1 punktiga 1 ühtlustatakse kogu määruses termin „proovivõtuanum“, kuna määruse eri paragrahvides on kasutatud läbisegi terminit „proovivõtuanum“ ja sellega samasisulisi termineid, nagu „anum“, „proovipudel“, „proovivõtupudel“. Määruse terminoloogia ühtlustamiseks on asendatud kogu määruses kõik samasisulised terminid ühe arusaadava terminiga „proovivõtuanum“.

Punktiga 2 muudetakse määruse § 2 lõiget 1.

Määruse § 2 lõikes 1 täpsustatakse proovivõtumeetodite toimingute loetelu. Muudatuse kohaselt kuulub proovivõtumeetodite toimingute hulka ka kohapeal kasutatavate mõõteseadmete eelnev kalibreerimine. Kalibreerimine on menetlus, mis fikseeritud tingimustel määrab kindlaks seose mõõtevahendiga saadud väärtuse ja etaloni abil realiseeritud füüsikalise suuruse vastava väärtuse vahel. Seega kalibreerimise mõistet kasutatakse eelnõukohases määruses mõõteseaduse tähenduses. Nimetatud muudatus on kooskõlas standardi ISO 5667-14 nõuetega. Ka praktikas on kalibreerimata mõõteseadmete kasutamine osutunud problemaatiliseks, kuna kohapeal mõõdetud näitajate usaldusväärsus sõltub lisaks õigest proovivõtust ka usaldusväärsete kalibreeritud mõõtevahendite kasutamisest. Isegi kui proov on võetud nõuetekohaselt ja nõuetekohaselt dokumenteeritud, ei taga see veel proovitulemuse usaldusväärsust. Proovitulemuse usaldusväärsuse tagab kogu proovivõtuahela nõuetekohasus ning üheks komponendiks on ka kalibreeritud mõõteseadme kasutamine.

Punktiga 3 muudetakse määruse § 2 lõiget 2.

Määruse § 2 lõiget 2 täiendatakse selliselt, et proovivõtumeetodite üldised toimingud kohalduvad lisaks eri veeliikidele ka reoveesetetele, kuna määrus reguleerib ka reoveesetest proovi võtmise meetodeid. Muudatus on tehnilist laadi.

Punktidega 4–6 muudetakse määruse § 3 lõiget 1.

Määruse § 3 lõikes 1 täpsustatakse, et sättes loetletud nõuetega tuleb arvestada nii proovivõtuvahendi valikul kui ka proovivõtuvahendi ettevalmistamisel. Muudatusega täpsustatakse, et lisaks määruses loetletud nõuetele tuleb arvestada ka asjakohastes proovivõtustandardites tehtud täiendustega.

Lõike 1 punkti 3 muudatuse kohaselt võib proovi võtmisel kasutada voolikuid ja vajalikku sügavusse lastavat pumpa, välja arvatud gaasiliste ja lenduvate ühendite määramiseks. Sättest on välja jäetud lauseosa „stabiilsete keemiliste ühendite määramiseks“, kuna säte on kohaldatav kõigi näitajate määramiseks, välja arvatud gaasilised ja lenduvad ühendid, nagu hapnik (O₂), lämmastik (N₂), vesiniksulfiid (H₂S), vääveldioksiid (SO₂), ammoniaak (NH₃), metaan (CH₄) jpt. Kuna sõnaühend „stabiilsed keemilised ühendid“ ei ole üheselt määratletav, on see sättest välja jäetud, sest sätet ei kohaldata gaasiliste ja lenduvate ühendite määramisele.

Muudetava lõike 1 punkti 4 kohaselt võib proovivõtul gaasiliste ja lenduvate ühendite määramiseks (nt lahustunud hapniku sisalduse määramiseks vees) kasutada lisaks batomeetritele ka muid analoogseid proovivõtuvahendeid, mis võimaldavad tagada gaasiliste ja lenduvate

ühendite määramiseks esindusliku proovi võtmise. Näiteks proovivõtuseade viiakse suletuna vees vajalikku sügavusse ja alles seal avatakse proovivõtuseade proovivõtuks. Muudatuse eesmärk on mitte piirata proovivõtmist ühe konkreetse proovivõtuseadmega (batomeeter), vaid võimaldada kasutada ka muid analoogseid proovivõtuseadmeid, mis võimaldavad tagada gaasiliste ja lenduvate ühendite määramiseks esindusliku veeproovi võtmise.

Lõike 1 punkti 6 sõnastust täpsustatakse, kuna määruse tekstis ei olnud üheselt arusaadav proovivõtuvahendi kasutamine proovi võtmisel kindlalt sügavuselt. Sättest ei olnud võimalik aru saada, millisel hetkel tuleb proovivõtu anum sulgeda. Muudatusega täpsustatakse, et proovi võtmiseks valitud sügavuselt tuleb batomeeter või muu analoogne proovivõtuvahend viia vajalikule sügavusele, hoida avatuna mõni minut ning võimaluse korral sulgeda samas sügavuses enne proovivõtuvahendi veest välja võtmist. Proovivõtuvahendi sulgemine vajalikus sügavuses on soovitatav, et vältida reostuse sattumist proovivõtu anumasse selle veest välja võtmisel, kuid see ei ole kohustuslik, sest teatud liiki (nt merevesi) proovi võtmisel ei ole see rakendatav suurte rõhkude tõttu.

Punktiga 7 muudetakse määruse § 3 lõiget 2.

Lõikesse 2 lisatakse täpsustus, et proovivõtuvahend peab olema enne proovi võtmist puhas. See nõue ei ole asendatav proovivõtuvahendi eelneva loputamisega 2-3 korda. Kehtivas määruuses on sätestatud loputamise kohustus ning loputamise keeld vaid juhul, kui see mõjutab hiljem toimuvat analüüsi, näiteks kui proov võetakse õli- ja rasvasisalduse või mikrobioloogiliste näitajate määramiseks. Loputamist võib kasutada täiendava meetmena, kuid see ei ole sätestatud kohustusena, sest puhta proovivõtuvahendi olemasolul ei ole loputamisel tähtsust, vastupidi, teatud näitajate määramisel on loputamine keelatud, kuna see mõjutab tulemust. Sätet on muudetud ka keeleliselt, kuna sättes sisalduv loputamise meede on kohaldatav vaid veeproovidele ning ei ole kohaldatav reoveesetest proovi võtmisele. Seetõttu on sõna „proov“ asendatud sõnaga „veeproov“.

Punktiga 8 muudetakse määruse § 3 lõiget 3.

Lõikes 3 ajakohastatakse viide standardile. Tegemist on tehnilise parandusega.

Punktidega 9–11 muudetakse määruse § 4 lõiget 1.

Paragrahvi 4 lõike 1 punktis 1 tehtava täpsustuse kohaselt tuleb proovivõtu anuma valikul arvestada, et proovivõtu anum oleks kustumiskindlalt märgistatud ning proovivõtu protokolliga üheselt ja unikaalselt seostatav. Muudatuse kohaselt ei pea proovivõtu anum olema katselabori sümboliga märgistatud, kuna see eeldaks, et kõik proovivõtu anumad peaks olema väljastanud katselabor. Sellist nõuet ei ole otstarbekas kehtestada, sest kui proovivõtu anuma kohta sätestatud nõuded on täidetud, ei pea proovivõtu anuma tingimata väljastama katselabor. Selline nõue oleks ka proovivõtjale kulukas, kuna eeldab, et enne proovivõtmisele minemist peaks proovivõtja saama katselaborilt proovivõtu anuma, kuid katselabor võib asuda proovivõtukohast väga kaugel. Piisab sellest, et proovivõtu anum on kustumiskindlalt märgistatud ning proovivõtu protokolliga üheselt ja unikaalselt seostatav.

Lõike 1 punkti 8 täpsustatakse – loetelust jäetakse välja elavhõbe, kuna elavhõbedasisalduse analüüsiks ei sobi roostevabast terasest proovivõtu anum. Roostevabast terasest proovivõtu anum ei taga elavhõbeda inertsus. Kehtiv säte on vastuolus ka standardi EVS-EN ISO 5667-3 nõuetega, muudatusega tagatakse kooskõla standardiga.

Lõiget 1 täiendatakse punktiga 9, mille kohaselt elavhõbedasisalduse analüüsiks võetav proovivõtuanum peab olema klaasist, fluoroplastist või plastist.

Punktiga 12 muudetakse määruse § 4 lõiget 2.

Paragrahvi 4 lõike 2 sõnastust muudetakse – sarnaselt proovivõtuvahendile on ka proovivõtuanuma põhinõudeks selle puhtus. Proovivõtuanuma loputamine on muudetud sõnastuses võimalus, mitte kohustus. Proovivõtuanum peab olema puhas ning seda võib enne veeproovi võtmist 2–3 korda proovitava veega loputada, välja arvatud juhul, kui katselabor on seda eelnevalt konservantidega töödeldnud või kui loputamine mõjutab hiljem toimuvat analüüsi (nt õli- ja rasvasisalduse määramise, naftasaaduste või mikrobioloogiliste analüüside korral). Normi sõnastus on muudetud abstraktsemaks, kuna kehtiva määruse kohaselt ei või proovivõtuanumat loputada, kui loputamisega võib kaasneda uuritavate komponentide sadestumine proovivõtuanuma sisepinnale. Eelkõige on siin mõeldud aineid, nagu õlid ja rasvad, mis loputamise tulemusena moonutavad analüüsitulemusi, kuna loputamise tulemusena jäävad need ained proovivõtuanuma sisepinnale. Proovivõtuanuma loputamine peab olema välistatud alati, kui proovi analüüsitulemus võib sellest tulenevalt muutuda, nt ka mikrobioloogiliste analüüside korral. Seetõttu on sätte sõnastatud üheselt arusaadavana, et proovivõtuanuma põhinõue on selle puhtus ning täiendava meetmena võib kasutada loputamist. Sätte sõnastust on täpsustatud ka keeleliselt, kuna loputamise meede on lubatud vaid veeproovide korral, setteproovidele seda ei kohaldata. Seetõttu on sättes ka sõna „proov“ asendatud sõnaga „veeproov“.

Punktiga 13 muudetakse määruse § 5 lõiget 4.

Määruse § 5 lõikes 4 on sätestatud nõuded proovivõtukohtale. Kehtiva määruse kohaselt peab proovivõtukoht olema alati ligipääsetav ja kindlaks määratav paiksete objektide või looduslike iseärasuste abil. Alternatiivse võimalusena saab kehtiva määruse alusel määrata proovivõtukohta instrumentaalselt. Muudatusega täpsustatakse, et proovivõtukoht peab olema üheselt kindlaks määratud, näiteks instrumentaalselt proovivõtukohta koordinaatidena. Tänapäeval on olemas kõik vajalikud elektroonilised vahendid, et hõlpsasti fikseerida proovivõtukohta koordinaadid. Nimetatud muudatus on kooskõlas ka standardi ISO 5667-14 nõuetega. Täpne proovivõtukohta fikseerimine võimaldab vältida hilisemaid vaidlusi proovivõtukohta esinduslikkuse üle.

Punktiga 14 täiendatakse määruse § 5 lõikega 4¹.

Määrust täiendatakse sättega, mille kohaselt esinduslikuks proovivõtukohtaks ei loeta proovivõtmist tagasivoolukohast, kui eesmärgiks on hinnata veekogu vee kvaliteeti. Tegemist on proovivõttunõuete põhiprintsiibiga, mille kohaselt tuleb proovivõtukohta esinduslikkuse tagamiseks hinnata ka veevoolu suunda. Tagasivoolukoht ei iseloomusta vee tegelikku seisundit, kuna põhjustab tagasivoolukohas setete pinnale tõusmist ja muudab sel moel veeanalüüsi tulemusi.

Punktiga 15 muudetakse määruse § 6 lõiget 2.

Paragrahvi 6 lõike 2 teine lause tunnistatakse kehtetuks, kuna see ei kirjelda piisavalt täpselt punktproovi võtmise tähendust. Muudatuse kohaselt on punktproov pisteliselt võetud üksikproov, mis iseloomustab vee kvaliteeti ainult proovivõtu ajal ja kohas. See on punktproovi

üldreegel ja tähendab, et punktproovi alusel ei saa hinnata veeproovi sisaldust pikema perioodi kestel.

Punktiga 16 täiendatakse määruse § 6 lõikega 2¹.

Lõike 2 muudatusega seonduvalt täiendatakse määruse § 6 lõikega 2¹, mis täpsustab punktproovi tähendust pikema perioodi kestel. Punktproov kirjeldab määratava näitaja sisaldust pikema perioodi vältel vaid määratava näitaja ühtlase jaotuse korral vees. Tegemist on määruse § 6 lõike 2 suhtes erinormiga, mis kehtestab eeldused, millal omab punktproov tähendust pikema aja vältel. Kui üldreegli kohaselt punktproov iseloomustab vee kvaliteeti ainult konkreetsel proovivõtu ajal ja kohas, siis punktproovi alusel saadud tulemust võib kasutada ka pikema perioodi kirjeldamiseks vaid juhul, kui tegemist on näitajate stabiilse sisaldusega vees. See tähendab, et punktproovi alusel saadud analüüsitulemus kirjeldab vee kvaliteeti pikema perioodi vältel vaid juhul, kui vee kvaliteet on stabiilne ja ühtlane ning näitajate märkimisväärsed muutused on välistatud.

Punktiga 17 muudetakse määruse § 6 lõiget 7.

Lõikes 7 täpsustatakse, et proovivõtu liigi valimisel tuleb eelkõige lähtuda proovivõtu eesmärgist ning arvestada võimalikke iseärasusi. Näiteks kontrollproovi võtmisel, kui on vaja hinnata, kas proov vastab kehtestatud piinormidele, piisab vaid ühest punktproovist, mis iseloomustab konkreetset vett konkreetsel ajahetkel. Kuna piinormide ületamine ei ole lubatud ühelgi ajahetkel, on punktproov sobilik proovi piinormidele vastavuse hindamiseks. Kui aga proovivõtu eesmärk on hinnata reovee koostist pikema aja jooksul, näiteks hindamaks konkreetse reostusallika koormust, on vaja võtta keskmistatud proov, kuna reovee koostis võib olla ajas varieeruv ning punktproov ei taga sel juhul esinduslikku ülevaadet reovee koostisest.

Punktiga 18 muudetakse määruse § 7 lõiget 1.

Paragrahvi 7 lõike 1, mis käsitleb veeproovi võtmise kohapeal määratavaid näitajaid, sõnastust täpsustatakse – kui veeproovi võtmisel mõõdetakse ka kohapeal teatud näitajaid, tuleb tagada kasutatavate mõõteseadmete mõõteseaduse kohane kalibreerimine. Kui kasutatavad mõõteseadmed ei ole kalibreeritud, ei ole tagatud mõõtetulemuste usaldusväärsus. Seetõttu on äärmiselt oluline, et kasutatavad proovivõtuvahendid ja mõõteseadmed oleksid kalibreeritud ning vastaksid kehtestatud nõuetele. Muudatusega täpsustatakse täiendavalt, et proov tuleb võtta pärast näitajate stabiliseerumist.

Punktiga 19 muudetakse määruse § 7 lõiget 2.

Määruse § 7 lõige 2 reguleerib proovi võtmist kordusanalüüside jaoks. Eelnõu kohaselt tuleb proovi võtmisel kordusanalüüside tegemise võimaldamiseks vaidluste korral või proovivõtu juurde kaasatud isikute nõudmisel võtta kaks proovi, millest üks konserveeritakse ja pitseeritakse kordusanalüüside jaoks. Enam ei ole kohustust võtta kolme proovi, piisab kahest. Muudatuse kohaselt tuleb ka kordusproov pitseerida, et vältida prooviga manipuleerimist.

Punktiga 20 muudetakse määruse § 7 lõiget 6.

Eelnõukohase määrusega täpsustatakse kehtiva määruse § 7 lõiget 6, mis käsitleb proovi võtmist vee saastumisel hõljuvainetega. Hõljuvainetega (nt turbatolm, pulbrid jne) saastumise korral tuleb võtta neli proovi eri sügavustelt: esimene proov tuleb võtta pinnalt, teine 30 cm

sügavuselt, kolmas veekihi keskelt ja neljas põhjakihist. Kui pinnavee sügavus on alla 50 cm, võetakse esimene proov vee pinnalt, teine veekihi keskelt ja kolmas põhjakihist. Sätte esimese lause muudatus on keeleline, et oleks üheselt arusaadav, et hõljuvainetega saastumise korral tuleb kokku võtta neli erinevat proovi. Lisaks on täpsustatud proovi võtmise järjekorda, mis kehtiva määrusega ei olnud reguleeritud. Reguleeritud proovivõtmise järjekord tagab selle, et eelnev proovivõtt ei moonutaks järgmise proovi tulemust. Sätte teise lause sõnastuse muudatuse tingis praktiline vajadus, kuna pinnaveekogu võib olla väga madal, mistõttu ei ole nelja proovi võtmine alla 50 cm sügavuste veekogude korral võimalik ega vajalik. Seepärast täpsustatakse teises lauses, et kui pinnavee sügavus on alla 50 cm, võetakse esimene proov vee pinnalt, teine veekihi keskelt ja kolmas põhjakihist.

Punktiga 21 muudetakse määruse § 7 lõiget 10.

Lõikes 10 asendatakse viidatud standard sama Eesti standardiga.

Punktiga 22 muudetakse määruse § 8 lõiget 1.

Paragrahvi 8 lõike 1 esimesest lausest jäetakse välja nõue, mille kohaselt tuleb proovivõtuprotokoll koostada kolmes eksemplaris. Kolmes eksemplaris protokoll koostamine ei ole alati otstarbekas. Muudatuse kohaselt (lõike kolmas lause) tuleb protokoll koostada kolmes eksemplaris juhul, kui reostusallika või uuritava objekti valdaja või tema esindaja viibis proovivõtu juures. Seega säte on sõnastatud selliselt, et protokoll üks eksemplar tuleb anda analüüsi tegevale katselaborile, teine peab jääma proovivõtjale ning kolmas reostusallika või uuritava objekti valdajale (või tema esindajale) juhul, kui reostusallika või uuritava objekti valdaja (või tema esindaja) viibis proovivõtu juures. Sättes antakse võimalus koostada teatud juhtudel kaks eksemplari. Põhimõtteline muudatus tehakse ka lõike teises lauses. Kehtiva määruse lisas 1 on esitatud protokollinäidis, mille järgimine protokoll koostamisel on kohustuslik. See näidis ei saa aga olla kohustuslikuks vormiks, kuna protokollile kantavad andmed sõltuvad proovivõtu liigist ja eesmärgist. Eelnõukohases määruses ei ole see enam kohustuslik, nii protokollivorm kui selles kajastatavad andmed varieeruvad sõltuvalt võetava proovi liigist ning peavad sisaldama erinevaid andmeid lähtuvalt määruse §-des 13, 17, 21, 25, 27 ja 32 nõutust.

Punktidega 23 ja 24 muudetakse määruse § 8 lõiget 3.

Määruse § 8 lõige 3 reguleerib, mida proovivõtuprotokoll peab sisaldama. Muudatuse kohaselt täpsustatakse, mis tuleb proovivõtu eesmärgina proovivõtuprotokollis märkida. Proovivõtuprotokoll võidakse koostada veeuringu eesmärgil, mille täpne sisu on lahti seletatud VeeSi § 12¹ lõikes 1. Kuna proov võidakse võtta nii keskkonnaseisundist üldise ülevaate saamiseks kui ka reostuse kindlakstegemiseks, on oluline protokollis märkida ka proovivõtmise eesmärk, et hinnata protokollis kajastatud tegevuste sobivust ja mõju proovi tulemustele. Proovivõtu sügavus on vaja märkida pinna-, põhjaveest ja mereveest proovi võtmise korral ning põhjavee staatiline tase ja puuraugu sügavus on vaja märkida põhjaveest proovi võtmise korral. Lõike 3 punkti 15 muudatus on eelkõige keeleline, et oleks üheselt arusaadav, et protokoll peab sisaldama reostusallika või uuritava objekti valdaja või tema esindaja või teiste proovivõtu juures viibinud isikute ees- ja perekonnanime, ametikohta ja allkirja.

Punktiga 25 täiendatakse määruse § 8 lõiget 3.

Lisatakse nõue, et proovivõtuprotokoll peab kajastama kõiki asjaolusid või tingimusi, mis võivad proovi koostist ja selle hilisema analüüsimise tulemust muuta. See aitab hiljem proovitulemusi paremini tõlgendada ning leida tulemustele vajalikke põhjendusi.

Punktiga 26 muudetakse määruse § 8 lõiget 4.

Muudatusega ei kohustata proovivõtjat võtma proovivõtuprotokollile kahe tunnistaja allkirja, kui reostusallika valdaja või tema esindaja keeldub protokollile alla kirjutamast või kui tema esindaja ei viibi proovivõtmise juures. Protokoll loetakse tõendatuks, kui sellele on alla kirjutanud proovivõtja ning vähemalt üks erapooletu tunnistaja.

Punktiga 27 muudetakse määruse § 9 lõikeid 1 ja 2.

Lõike 1 kohaselt muudetakse kohustust proovi toimetamisel katselaborisse sellest eelnevalt katselaborit teavitada. Praktikas ei ole asjakohane iga kord laborit teavitada, kui proovivõtja ja vastav labor on juba pikaajalises koostöös. Sellest tulenevalt muudetakse lõike 1 sõnastust selliselt, et proovivõtja peab enne proovi võtmist veenduma, et katselabor on valmis võetavat proovi analüüsima. Seega piisab sellest, kui proovivõtjal on teadmine, et laboril on proovi analüüsimiseks olemas vajalikud seadmed ja ressurss ning laboril on veeuringus määratavate näitajate jaoks veeseaduses nõutud akrediteering, mis tagab proovide kontrollitud ja usaldusväärse analüüsi.

Lõike 2 sõnastust muudeti seetõttu, et nõue, mille kohaselt peab proov olema 24 tunni jooksul laborisse viidud, ei ole täidetav ja eesmärgipärane juhul, kui proov on vaja konserveerida kordusproovi jaoks või kui võetakse 24 tunni keskmistatud proov. Muudatuse kohaselt on oluline lähtuda proovi transportimisel laborisse sellest, et proovivõtu ja analüüsimise vahelisel ajal säiliks proovi esialgne koostis ning proov transporditakse laborisse võimalikult kiiresti.

Punktiga 28 muudetakse määruse § 9 lõiget 4.

Lõikes 4 on täpsustatud proovi transportimisel vajalikku proovi temperatuuri. Proov tuleb transportimise ajal hoida vahemikus 5 +/-3 °C. Muudatus on tingitud standardi ISO 5667-6 muudatustest.

Punktiga 29 muudetakse määruse § 10 pealkirja.

Punktiga 16 täpsustatakse määruse § 10 pealkirja sõnastust ja lisatakse sõna „vees“, kuna § 10 sätestab proovivõtunõuded naftasaaduste sisalduse määramiseks vees.

Punktiga 30 muudetakse määruse § 10 lõiget 1.

Lõiget 1 täpsustatakse keeleliselt, et eristada proovivõtmist naftasaaduste identifitseerimiseks (eesmärk on teada saada saasteainete täpne koostis) ning naftasaaduste sisalduse määramiseks vees (eesmärk on hinnata vees olevate naftasaaduste kontsentratsiooni).

Punktiga 31 muudetakse määruse § 10 lõikeid 6, 7 ja 8.

Lõike 6 sõnastust täpsustatakse samuti keeleliselt, et oleks üheselt arusaadav, et naftasaaduste sisalduse määramiseks heitvees tuleb võtta punktproov väljavoolust otse proovivõtuanumasse.

Lõike 7 sõnastust eelnõuga muudetud ei ole. Normitehnilistel põhjustel on tehtud eraldi lõikeks.

Lõiget 8 täiendatakse viitega §-le 20, mille kohaselt vaba naftasaaduse kihi puudumisel võetakse põhjaveeproov naftasaaduste sisalduse määramiseks põhjaveevõtu põhireegleid järgides.

Punktiga 32 muudetakse määruse § 16 lõikeid 2, 3 ja 3¹.

Lõike 2 muudatusega täpsustatakse pinnaveeproovi võtmise sügavust. Kehtiva sõnastuse kohaselt on selleks 20–30 cm, muudatuse kohaselt 30 cm. Muudatusega tagatakse kooskõla proovivõtu standardi ISO 5667-6 muudatustega.

Lõike 3 muudatusega täpsustatakse batomeetri kasutamist. Kehtiva sõnastuse kohaselt võib aru saada, et batomeeter tuleb avada enne sobivasse sügavusse laskmist, kuid muudatusega täpsustatakse, et batomeeter tuleb veepinnapealse reostuse korral kinniselt viia sobivale sügavusele ning alles seejärel avada proovivõtuks. Enne batomeetri veest välja võtmist tuleb batomeeter sulgeda.

Lõike 3¹ muudatusega täpsustatakse proovi võtmise sügavust. Senise 25 cm sügavuse asemel tuleb proov võtta 30 cm sügavuselt. Lisaks täpsustatakse, kui jõe sügavus on väiksem kui 50 cm, tuleb veeproov võtta jõe keskmiselt sügavuselt. Määruse muudatusega tagatakse kooskõla standardi ISO 5667-6 muudatustega.

Punktiga 33 muudetakse määruse § 19 lõiget 4.

Punktiga 33 muudetakse määruse § 19 lõiget 4. Lõike 4 muudatused on keelelised, täpsustatakse, et vaatluskaevude rajamisel tuleb kasutada inertsest materjalist manteltorusid ning filtertorusid.

Punktidega 34 ja 35 muudetakse määruse § 19 lõiget 5.

Punktiga 34 muudetakse määruse § 19 lõiget 5. Lõike 5 muudatused on keelelised, täpsustatakse sätte sõnastust – sõna „kaev“ asendatakse sõnaga „vaatluskaev“. Sõna „filtritagune“ asendatakse sõnaga „filtertorutagune“.

Punktiga 36 muudetakse § 21 lõiget 1.

Muudatusega täpsustatakse määruse § 21 lõike 1 punkti 2 sõnastust – sõnaühend „kaevu katastrinumber“ asendatakse sõnaühendiga „kaevu keskkonnaregistri kood“. Muudatusega tagatakse kooskõla keskkonnaregistri seaduse ning ehitusseadustikuga.

Punktiga 37 muudetakse määruse § 22 lõiget 1.

Lõikes 1 täpsustatakse reoveeproovi võtmist. Kehtiva määruse sõnastuse kohaselt on heit- ja reoveeproov ühetähenduslikud, kuid see on vastuolus veeseaduses olevate heit- ja reovee definitsioonidega. Sellest tulenevalt on lõike 1 sõnastust muudetud ning täpsustatud reoveest proovi võtmise nõudeid. Reoveeproov reostusainete kontrolli eesmärgil tuleb võtta selleks ette

nähtud kohast. Reovee juhtimisel ühiskanalisatsiooni määratakse proovivõtukohtad liitumispunktis, välja arvatud juhul, kui vee-ettevõtja ja kliendi vahelises lepingus on kokku lepitud teisiti. Muudatuse kohaselt võetakse reoveeproov üldreegli kohaselt vee-ettevõtja ja kliendi ühiskanalisatsiooni liitumispunktist, kuid vee-ettevõtja ja klient võivad omavahelise kokkuleppe korral määrata üldreeglist kõrvalekalduva proovivõtmise koha.

Punktiga 38 täiendatakse määruse § 22 lõikega 1¹.

Lõikes 1¹ täpsustatakse määruse § 22 lõike 1 sisu – reovee proovivõtukoht peab olema määratud selliselt, et proovi võtmisel välditakse proovi segunemist ühiskanalisatsioonis oleva muu reoveega. Määruse § 22 lõikes 1¹ sätestatu on kohustuslik ka olukorras, kus vee-ettevõtja ja klient määravad kokkuleppelise proovivõtukohta.

Punktiga 39 muudetakse määruse § 22 lõiget 3.

Lõike 3 muudatus on keeleline – täpsustatakse, et tegemist on heitveeprooviga, mitte reoveeprooviga. Muudatus on kooskõlas veeseaduse heitvee ja reovee definitsioonidega.

Punktiga 40 muudetakse määruse § 24 lõiget 2.

Täpsustatakse, et tegemist ei ole heitvee-, vaid reoveeproovi võtmisega tulenevalt veeseaduses käsitletud heitvee ja reovee definitsioonidest. Lisaks täpsustatakse, et reovee proovivõtukohtad määrab vee-ettevõtja, kui kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga ei ole sätestatud teisiti. Kui vee-ettevõtjat ei ole määratud, määrab proovivõtukohtad ühiskanalisatsiooni valdaja.

Punktiga 41 täiendatakse määruse § 24 lõigetega 2¹ ja 2².

Lõigetega 2¹ ja 2² täpsustatakse ühiskanalisatsiooni juhitava reovee reostusnäitajaid ning proovivõtumetoodikat mitme liitumispunkti korral. Mitme liitumispunkti korral võetakse reoveeproov igast liitumispunktist eraldi ning hinnatakse reovee vastavust kehtestatud piirväärtustele iga proovi kohta eraldi.

Punktiga 42 muudetakse määruse § 24 lõiget 6.

Lõikes 6 täpsustatakse proovivõtmist olukorras, kus heit- või reovee vooluhulk ja koostis on muutlikud. Lõikes sätestatakse keskmistatud proovi võtmise meetodika. Esindusliku keskmistatud proovi saamiseks tuleb võtta punktproove sellise sagedusega, mis on proportsionaalne vooluhulga ja kvaliteedi muutusega. Täpsustatakse, et proovi sagedus sõltub heit- ja reovee muutlikkusest. Tööstusest või tootmisest pärineva heit- või reovee korral on oluline, et keskmistatud proovid sisaldaksid tippkoormuse ajal võetud punktproove.

Punktiga 43 täiendatakse määruse § 24 lõikega 6¹.

Lõikega 6¹ täpsustatakse punktproovi võtmise esinduslikkust olukorras, kus hinnatakse reovee vastavust kehtestatud piirnormidele. Reovee juhtimisel ühiskanalisatsiooni loetakse esinduslikuks prooviks ka liitumispunktist võetav üksik punktproov juhul, kui eesmärk on hinnata reovees sisalduvate saasteainete vastavust maksimaalsetele piirväärtustele.

Punktiga 44 tunnistatakse määruse § 24 lõige 3 kehtetuks.

Kuna heit- ja reovee nõuded on sätestatud eri lõigetega, tunnistatakse määruse § 24 lõige 3 kehtetuks. Asjaolu, kas proov tuleb võtta otse proovivõtuanumasse või kasutatakse muid proovivõtmise võimalusi, sõltub proovi eesmärgist ning määratavatest näitajatest. Näiteks naftasaaduste sisalduse määramiseks on kohustuslik võtta proov otse proovivõtuanumasse. Seetõttu ei ole lõige 3 asjakohane ega kooskõlas määruse teiste sätetega ning tunnistatakse kehtetuks.

Punktiga 45 muudetakse määruse § 26 lõiget 4.

Lõike 4 muudatus on keeleline – sõna „suurus“ asendatakse sõnaga „kogus“.

Punktiga 46 muudetakse määruse § 27 lõiget 1.

Lõike 1 punktis 4 täpsustatakse, et reoveesette proovi võtmisel koostatav proovivõtuprotokoll peab sisaldama settekomposti vanuse asemel sette stabiliseerimise kestust. Muudatus on vajalik, sest settekompost on lõpp-produkt, kuid enne selle valmimist toimub sette stabiliseerimine, mil kompost ei ole veel tekkinud. Seetõttu iseloomustab setet paremini sette stabiliseerimise kestus.

Punktiga 47 tunnistatakse määruse § 28 lõige 2 kehtetuks.

Muudatuse kohaselt ei või tahkest reoveesetest võetud proove säilitada kahekordsetes polüteenkottides, kuna need ei taga piisavalt efektiivselt proovi säilimist ning koti purunemisoht on suur.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga reguleeritakse norme, mida Euroopa Liidu õiguses ei käsitleta. Küll aga on eelnõu eesmärk kooskõlas veepoliitika raamdirektiivi (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ) eesmärgi ja nõuetega, mille kohaselt keskkonnast tuleb proove võtta esinduslikult ning need peavad kirjeldama keskkonnaseisundit võimalikult adekvaatselt. Veepoliitika raamdirektiivi artikli 8 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama vee seisundi seireprogrammid, et saada ühtne ja terviklik ülevaade vee seisundist igas valglapiirkonnas. Seireprogrammid peavad muuhulgas sisaldama meetmeid, mis tagavad seire usaldusväärsuse. Kuna seire kõige olulisemaks kvaliteeti mõjutavaks teguriks on õige proovivõtt ja proovi nõuetekohane analüüsimine, on eelnõukohase määruse eesmärk seotud veepoliitika raamdirektiivist tulenevate eesmärkidega ja eeskätt saada keskkonnaseisundist usaldusväärsed andmeid.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu punktiga 1 ühtlustatakse kogu määruses termin „proovivõtuanum“, kuna eelnõu eri paragrahvides on kasutatud läbisegi terminit „proovivõtuanum“ ja sellega samasisulisi termineid, nagu „anum“, „proovipudel“, „proovivõtupudel“. Uusi termineid eelnõuga kasutusele ei võeta.

5. Määruse mõju

Kavandatav muudatus: proovivõtu kohapeal kasutatavate mõõteseadmete eelnev kalibreerimine.

Mõju valdkond: administratiivne ja majanduslik mõju proovivõtjale.

Mõju sihtrühm: veeproovivõtja.

Avaldub mõju: mõjutab eelkõige proovivõtjat, kes läheb proovi võtma ja kavandab kohapeal mõõta teatud näitajaid, näiteks vooluhulka. Kuna määruse muudatusega täpsustatakse, et ka kohapealsed mõõteseadmed peavad olema kalibreeritud, peab proovivõtja tagama kasutatavate seadmete kalibreerimise mõõteseaduse tähenduses, mis toob endaga kaasa teatud kulutused proovivõtjale. VeeSi § 12² kohaselt on atesteeritud veeproovivõtjatele selline nõue juba kehtestatud. Lisaks, üldine mõju on kavandatavast muudatusest tulenevalt positiivne, kuna sel moel saame keskkonnast usaldusväärsemaid andmeid. Ebakvaliteetsete mõõteseadmete kasutamine ei võimalda saada keskkonnaseisundist tõeseid andmeid ning sellised andmed võivad suunata keskkonnakaitse seisukohast valede meetmete kasutuselevõtule. Seega, muudatusega kaasneb proovivõtjale täiendav nõue tagada mõõteseadmete kalibreerimine, kuid sellega kaasneb ulatuslik positiivne mõju kogu ühiskonnale, kuna saame keskkonnaseisundist tõesema ülevaate.

Kavandatav muudatus: tehniliste nõuete täpsustamine proovivõtmisel.

Mõju valdkond: administratiivne mõju proovivõtjale.

Mõju sihtrühm: veeproovivõtja.

Avaldub mõju: määrusega täpsustatakse tehnilisi nõudeid, mida tuleb järgida proovivõtmise käigus. Näiteks nõuded proovi transportimisel proovi temperatuuri, pinnaveeproovi proovivõtusügavuse, elavhõbeda analüüsimiseks kasutatava proovivõtu- ja proovivõtuprotokolli, proovivõtukoordinaatide määramise a, kordusproovide arvu, heit- ja reoveest proovivõtmise kohta. Kuna ühegi täpsustusega ei kaasne proovivõtjale uusi kohustusi, millega kaasneks täiendav majanduslik mõju, on tegemist vaid administratiivse mõjuga. Muudatused on eelkõige seotud veeproovivõtmise valdkonnas toimunud standardite muudatustega. Muudatustega tagatakse tehniline kooskõla asjakohaste standarditega. Lisaks on mitu muudatust seotud praktilise vajadusega, kuna sätted ei olnud rakendatavad.

Kavandatav muudatus: sätete keelelised täpsustused.

Mõju valdkond: administratiivne mõju.

Mõju sihtrühm: veeproovivõtja.

Avaldub mõju: määruse mitu sätet olid mitmeti tõlgendatavad, mistõttu on sätete sõnastust täpsustatud, et tagada sätete üheselt mõistetav tähendus. Muudatuse mõju on positiivne – võimaldab veeproovivõtjal mõista paremini proovivõtmist reguleerivate sätete sisulist tähendust. Sätete selge ja ühene arusaadavus aitab vältida ka võimalikke vaidlusi sätete tõlgendamise pinnalt.

Eelnevast saab järeldada, et kõigil määruse muudatustel on väheoluline mõju. Positiivne mõju kaasneb elu- ja looduskeskkonnale, kuna kvaliteetne proovivõtt annab aluse usaldusväärsemate keskkonnaandmete saamisele.

Määrusega tagatakse kvaliteetsete mõõteseadmete kasutamine ning kontrollitud proovivõtt, mis võimaldab saada keskkonnaseisundist usaldusväärsema ülevaate. Seega kaasneb määrusega

märkimisväärne tulu kogu ühiskonnale, kuna usaldusväärsed andmed keskkonnast võimaldavad kasutusele võtta vajalikke keskkonnakaitse meetmeid.

Eelnõukohasel määrusel ei ole sotsiaalset mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, majandusele, regionaalarengule, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele ega muud otsesest või kaudset mõju.

6. Määruse rakendamiseks vajalikud tegevused ja kulutused ning rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne uusi tegevusi, tulusid ega kulusid riigile ja kohalikele omavalitsustele.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.